

מידעון המכון לחקר הקיבוץ ינואר 2022

דור מחדש ויוצר איננו זורק אל גל האשפה את ירושת הדורות. הוא בוחן ובודק, מרחיק ומקרב, ויש שהוא נאחז במסורת הקיימת ומוסיף עליה.

ברל כצנלסון

דבר המערכת

שנת 2022 החלה, שנה מאתגרת ומלאת תוכניות של חוקרי וחוקרות המכון ראשית כל מבחינה מחקרית ושנית בפעילויות הקשורות למחקרים אלה. במידעון הנוכחי החלטנו לסקור את עיקר הפעילות שבוצעו במסגרת המכון בשנת 2021. למרות שנת הקורונה השנייה שפגעה בעשייה המחקרית ובפעילויות השונות הצלחנו לקדם את תוכנית העבודה שלנו בכוחות משותפים, תוך התמודדות לא פשוטה עם המשבר שהקורונה יצרה. אנו מזמינים אתכם להיות איתנו בקשר ולהציע רעיונות והצעות כדי לשפר את המידעון. בברכה: חנה גולדמברג, אליאט אורחן וד"ר דורון נדיב

סקרים שבוצעו

במהלך השנה ביצענו ארבע סקרים גדולים בקיבוצי התנועה, ומספר סקרים בקיבוצים על פי הזמנתם:

- סקר דעת קהל בקיבוצי התנועה לשנת 2021, בביצוע של פרופ' מיכל פלגי ואליאט אורחן.
- סקר דעת קהל בקיבוצי התנועה לשנת 2021, הקשור לנגיף הקורונה, בביצוע של פרופ' מיכל פלגי ואליאט אורחן.
- סקר על מצב הקיבוצים השיתופיים לשנת 2021, בביצוע ד"ר שלמה גץ וחנה גולדמברג.

- סקר על הקליטה בקיבוצים, בהובלת פרופ' מיכל פלגי מהמכון ובשיתוף אגף צמיחה דמוגרפית של התנועה הקיבוצית.
- נערכו מספר סקרים בקיבוצים, בנושא: אגף המזון, שביעות רצון מהשירותים בקיבוץ, סקר דעת קהל הקשור לשינויים בקיבוץ ועוד.
- מעת לעת פרסמנו בעיתון "הזמן הירוק" רשימות הקשורות לסקר דעת קהל לשנת 2021 ונושאים נוספים שנחקרו.

קידום מחקרים

· הצעת מחקר בנושא-הקיבוצים והקורונה

ד"ר דורון טימור כתב הצעה מחקר בנושא: "החברה הקיבוצית ואתגרי ההתמודדות עם מגפת הקורונה (2020)", נפגשנו עימו לקדם את המחקר.

מחקר על האוניברסיטה הקיבוצית

הצענו לד"ר דורון טימור להתחיל במחקר על "האוניברסיטה הקיבוצית" שתוכנית להקמתה נרקמה במהלך שנות ה-70 של המאה העשרים, ובעקבות תוכנית זו הוקם בסופו של דבר המכון לחקר הקיבוץ, באוניברסיטת חיפה.

מאמרים על סכסוכים בקהילות שיתופיות

פרופ' מיכל פלגי וד"ר שלמה גץ הוזמנו לערוך ספר שיעסוק בסכסוכים בקהילות שיתופיות. הספר הוא חלק מסדרת ספרים שעניינה ניהול קונפליקטים של הוצאת [DEGRUYTER](#). העורכת הראשית היא פרופ' הלנה דה סביליה. אנו מזמינים מאמרים על הנושא.

[קישור לקול הקורא](#)

רשימת מאמרים שפורסמו

ברשימה נכללים מאמרים מדעיים של חוקרי המכון שעניינם הקיבוץ, המרחב הכפרי והקואופרציה.

Dar, y. Getz, S. (2021) " changes in organizational behaviour – from traditional to renewed kibbutzim" in Ben-Rafael, E. and Shemer, O. (Eds.) *The metamorphosis of the kibbutz*, pp.43-65. Brill.

Fogiel-Bijaoui, S., & Palgi, M. (2021). Recognition, Redistribution, Representation: Women in the Kibbutz Today. In Ben-Rafael, E. and Shemer, O. (Eds.) *The metamorphosis of the kibbutz*, , pp. 101-118. Brill.

Getz, S. and Palgi, M. (2021) "The kibbutz: from commune to cooperative?" in M.Topel (Ed.) *The cooperation in Israel: past, present and future*. Pp. 144-164, Bialik institute and Yad Tabenkin (Hebrew).

Moskovich, Y. (2021). Hybridization in a kibbutz industry structure: an Israeli case study. *International Journal of Sociology and Social Policy*.

Moskovich, Y. (2021). Promoting Industrial Success through Organizational Culture: An Israeli Case Study. *Comparative Sociology*, 20(2), 223-254.

Palgi, M., Sofer, M., & Heilbrunn, S. (2021). From Work to Income: Employment and Entrepreneurship. In In Ben-Rafael, E. and Shemer, O. (Eds.) *The metamorphosis of the kibbutz*, pp. 66-84. Brill.

בר-רומי פרלמן, ע. (2021) צילומי טיולים של בני נוער בקיבוצים בשנים 1939-1959 כאמצעי לקידום ערכים חינוכיים. בתוך: אלון גן (עורך) *החינוך הקיבוצי*. הוצאת מכון מופת. עמ' 122-196.

נדיב, ד. ודלומי, ע. (2021), "התנועה הקיבוצית בעשור החמישי למדינה: הטלטה גדולה", בתוך, צמרת, צ., דרורי ז. וויץ, י. (עורכים), *העשור החמישי (1988-1998)*. הוצאת ראובן מס; מכללת כנרת, עמ' 212-224

פלגי מ. ואורחן, א. (2021) *הקיבוץ שנה לאחר פרוץ הקורונה*, הוצאת המכון לחקר הקיבוץ, אוניברסיטת חיפה

פלגי, מ. ואורחן א. (2021) *סקר דעת הקהל הקיבוצי 2021*, הוצאת המכון לחקר הקיבוץ, אוניברסיטת חיפה.

ימי עיון וסדנאות חוקרים

טקס חלוקת מלגת "קרן קיבוץ" על שם יונה וחנה ינאי

ב-22.1.2021 התקיים טקס חלוקת מלגת "קרן קיבוץ" בזום.

הפרס הוענק לד"ר מיכל אשכנזי, על עבודת הדוקטורט שכתבה בנושא: "עתיד הקיבוצים וחבריהם לאור מגמות כלכליות חברתיות ודמוגרפיות חדשות". וכמו כן הוענק מענק לד"ר דורון טימור, על הצעת מחקר בנושא הקורונה: "קיבוץ? עכשיו יותר מתמיד" – החברה הקיבוצית ואתגרי ההתמודדות עם מגפת הקורונה (2020)". שני החוקרים הרצו על נושאי המחקר. דגן לוין (ראש אגף משק וכלכלה בתק"צ)-הרצה "על מצבם הכלכלי של הקיבוצים בעקבות הקורונה".

פורום חוקרי הקיבוץ ותנועת העבודה

הפורום שמארגן ע"י המכון לחקר הקיבוץ, יד טבנקין, יד יערי ובית ברל, אירגן ששה מפגשי חוקרים במהלך השנה בנושאים מגוונים, וכן יומיים מרוכזים במהלך ספטמבר.

סדנת חוקרים במשמר העמק

ב-21.5.21 התקיימה סדנת חוקרים במועדון לחבר בקיבוץ משמר העמק. בסדנה שמענו על עבודות החוקרים/ות שלא זכו במלגה בקרן קיבוץ אבל היה בהם עניין לקהל הרחב. המחקרים היו מדיסציפלינות שונות: ד"ר יונת רוטמן הרצתה על "להקת המחול הקיבוצית", עומרי סנדרוויץ הרצה על, "הסדר חברתי, הפרת כללים ושאלת הסנקציות בקיבוץ של שנות ה-70 וה-80" וד"ר ענבל בלאו על "פיצויים לנפגעי אסון מעגן".

יום עיון בנושא "למה לנו קואופרציה עכשיו"

התקיים ביד טבנקין ב-13.9.21 בעקבות הוצאת הספר "הקואופרציה בישראל: עבר הווה עתיד" בערית ד"ר מנחם טופל (מנולו) בהוצאת יד טבנקין. ביום העיון הרצו פרופ' מיכל פלגי וד"ר שלמה גץ על מאפייניו הקואופרטיביים (לעומת הקומונליים) של הקיבוץ, כפי שבאו לידי ביטוי לאורך השנים. פרופ' יצחק גרינברג ופרופ' משה שוורץ בנושא: "הסיבות שהובילו לקריסתה של חברת העובדים ההסתדרותית", ד"ר אביגיל פז-ישעיהו, בנושא "מבט היסטורי את תהליך הפיכתה של הקואופרציה בישראל מתנועה של שיתופיות לתנועה של שיתוף כלכלי". כמו כן סגן שר הכלכלה, יאיר גולן, והן רשמת האגודות השיתופיות, עו"ד שלומית שיחור-רייכמן, הביעו את רצונם ותקוותם כי עוד בתקופת כהונתם נזכה לראות חקיקה ותקינה מעודכנות בתחום הקואופרציה.

יום עיון החמישי לזכרו של אמרי רון בנושא "אתגרי השמאל הישראלי"

התקיים ב-22.10.21 במשמר העמק, באירגון של הקיבוץ יחד עם מעגל הקבוצות, המכון לחקר הקיבוץ, יד יערי ויד טבנקין. כמו כן לקראת יום העיון התפרסמה חוברת בנושא "שיווין ושיתוף כחלק מחברת המחר" בעריכת עזרא דלומי וד"ר דורון נדיב. בחוברת התפרסמו רשימות של פרופ' פלגי מיכל, ד"ר שלמה גץ, ד"ר נדיב דורון ודני זמיר.

יום העיון החמישי לזכרו של פרופ' מנחם רוזנר

יום העיון התקיים בארגון של המכון לחקר הקיבוץ ובשיתוף איגוד התעשייה הקיבוצית ביום שישי ה-19.11 ברשפים. נושא יום העיון היה "התעשייה הקיבוצית, עבר, הווה, עתיד". את ההיבט המחקרי הציגו פרופ' מיכל פלגי, ד"ר יובל אשוש, ואהרון שיטה. בהיבט של

מאפייני תרבות ארגונית וחדשנות שמענו את גיל לין חבר משמר העמק ומנכ"ל איגוד התעשייה הקיבוצית ומיכל צורן מנהלת תחום יחסים בינלאומיים באיגוד.

הקמת פורומים חדשים, מפגשים שונים

פורום חוקרי השלטון האזורי

הקמנו פורום חדש שיעסוק בחקר ולימוד השלטון האזורי במרחב הכפרי, כלומר במועצות האזוריות ובאשכולות האזוריים.

חברי צוות ההיגוי של הפורום: ד"ר שלמה גץ (ראש הפורום), פרופ' מיכל פלגי, ד"ר זאביק גרינברג (חוקרי המכון), ד"ר איתי בארי (מדע המדינה), ד"ר קמחי (משפטים), פרופ' יגאל צ'רני (גיאוגרפיה) – מאוניברסיטת חיפה, פרופ' מיכאל סופר (גיאוגרפיה) מבר אילן, אריק רז (לשעבר ראש מועצת משגב) אריג' סרחאן, מהנדסת המועצה המקומית מג'ד אל כרום. רכזת הפורום היא ד"ר אורית דגני דיניסמן (מכללת תל חי).

הצוות ההיגוי נפגש מספר פעמים, וארגן סיור במועצות האזוריות הגולן והגליל העליון כחלק מפעילות הכנס השנתי של האגודה הישראלית לגיאוגרפיה.

פורום של רכזים של שלושת "המכונים הקיבוציים"

הוקם פורום של רכזי שלושת המכונים הקיבוציים, המכון לחקר הקיבוץ (ד"ר שלמה גץ), יד יערי (דודו אמיתי ויעקב אשר) ויד טבנקין (ד"ר פז אלניר). נערך מפגש רחב בגבעת חביבה בה דובר על תוכניות אפשריות ושיתופי פעולה חדשים (בנוסף לאלה הקיימים).

הפורום נפגש מעת לעת. בעקבות הפגישות צמח בין היתר הרצון לעסוק בהקמת מסגרת ללימודי קואופרציה.

לימודי קואופרציה בישראל

יחד עם יד טבנקין ויד יערי אנו יוזמים הקמת מסגרת ללימודי קואופרציה. אנו בקשר עם גורמים נוספים ועם רשמת האגודות השיתופיות כדי להקים את המסגרות המתאימות.

פגישה עם מכון "יסודות"

מכון יסודות הוא מכון למדיניות ציבורית ולציונות מעשית העוסק בעיצוב מדיניות ובאתגריה של מדינת ישראל בתחומי הכלכלה והחברה. התקיימה ישיבה עם עמית בן צור רכז המכון ונעמיקה ציון. המטרה היתה הכרות בין שני המכונים והצעות לשיתופי פעולה עתידיים.

סדרת פגישות עם המטה השיתופי בתנועה הקיבוצית

המטה השיתופי פנה אל יד טבנקין ואלינו כדי לקבל תשובות המבוססות על מחקרים בנושאים שונים הקשורים לקיבוץ השיתופי ולתהליכי מעבר לקיבוץ מתחדש. סיכמנו על סדרת מפגשי חוקרים מיד טבנקין ומהמכון לחקר הקיבוץ עם אנשי המטה השיתופי. עד כה התקיימו שני מפגשים ומתוכננים עוד שניים.

מידעון של המכון

במהלך השנה החלטנו להוציא פעם בחודש מידעון של המכון כדי להעביר מידע לציבור הרחב על הפעילויות השונות של המכון, בהובלת: אליאט אורחן, חנה גולדמברג, וד"ר דורון נדיב. עד כה הוצאנו שני מידעונים : נובמבר ודצמבר 2021.

סיורים ופעילות חווייתית

טיול לעמק השלום

במרץ ערכנו טיול לעמק השלום ובמהלכו קיבלנו הסבר על הפעילות שמתקיימת בחווה שבעמק. טיילנו ברחבי העמק המקסים ואח"כ נסענו לכרם הזיתים של שומריה, בקיבוץ משמר העמק. שמענו על הענף החינוכי בו עובדים חניכי המוסד.

עין חרוד בת 100

התקיים סיור בעין חרוד בהגיע הקיבוץ ל-100 שנה ב - 28.6 , הוזמנו חוקרי פורום הקיבוצים. בסיור שוחחנו עם מוקי צור על ההיסטוריה של עין חרוד, ביקרנו במוזיאון שטרמן ושמענו שתי הרצאות על עין חרוד והתנועה הקיבוצית מד"ר גליה בראור, וד"ר יוסי אסף.

מסיק של חברי המכון

בשבת 4.10 התקיים לראשונה במשמר העמק מסיק משותף לחברי וחברות המכון, יחד עם ילדיהם ונכדיהם. כמו כן נערכה ארוחת משותפת וביקור במערת הפלמ"ח.

להתראות במידעון הבא

